

คุณภาพชีวิตของคนไทย: กรณีศึกษาผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง*

มนตรี เกิดมณี**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของคนในเขตเมือง การศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจด้วยตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในเขตเมืองของจังหวัดต่าง ๆ รวม 15 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ชลบุรี นครราชสีมาหนองคาย อุบลราชธานี พิษณุโลก อุตรดิตถ์ เชียงใหม่ ชุมพร นครศรีธรรมราช และสตูล การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน รวมจำนวนตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 1,473 คน การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตแต่ละด้าน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว และอายุ มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

ผู้วิจัยเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมให้แก่กลุ่มผู้มีการศึกษาต่ำและมีรายได้น้อย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวควรมีการสร้างเครือข่ายกับคนในชุมชนเพื่อการเฝ้าระวังปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรปรับปรุงระบบสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มผู้ใช้แรงงานให้ดีขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต ตัวชี้วัด เขตเมือง

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตของคนไทย โดยสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** นักวิจัยประจำสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Thais' Quality of Life: A Case Study of the Urban People*

Montree Koedmeemul**

Abstract

The research paper aims to study factors which affect Thai urban people's quality of life. One thousand four hundred and seventy-three people (1,473 participants) who lived in urban areas of 15 provinces namely Bangkok, Samut Prakan, Nakhon Pathom, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Ratchaburi, Chonburi, Nakhon Ratchasima, Nong Khai, Ubon Ratchathani, Phitsanulok, Uttaradit, Chaing Mai, Chumphon, Nakhon Si Thammarat and Satun were selected as a sample group by multistage cluster sampling method. A questionnaire was used to gather data. Mean, standard deviation, t-test and F-test were employed to analyze the data at the significance level of 0.05. The results indicate that background factors such as age, educational level and income significantly affect environmental quality of life. Sex, age, occupation, and income significantly affect quality of working life. Educational level and income significantly affect quality of family life, and age significantly affects quality of daily life. Thus, public sectors such as 1) Department of Environmental Quality Promotion should enhance knowledge and awareness about environmental problems to Thai urban people, 2) Office of Women's Affairs and Family Development should

* This research paper is written from a results of Thais' Quality of Life in Year 2011, Research Center, National Institute of Development Administration (NIDA).

** Researcher, Research Center, National Institute of Development Administration (NIDA)
118 Serithai Road, Klong-Chan, Bangkok, Bangkok 10240 THAILAND.

establish surveillance networks for people in community to take care of their family, and 3) Department of Labour Protection and Welfare should improve social welfare system for labor, especially the unskilled labor.

Keywords: *Quality of Life, Indicator, Urban Area*

ความสำคัญและที่มาของการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นภารกิจหนึ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายล้วนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดย นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2554 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2554) ได้กำหนดให้การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการ โดยในนโยบายเร่งด่วน รัฐบาลจะเร่งดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเพิ่มกำลังซื้อภายในประเทศ สร้างสมดุลและความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพให้แก่ระบบเศรษฐกิจมหภาค และในส่วนของนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินระยะ 4 ปี รัฐบาลก็ได้กำหนดให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตบรรจุอยู่ในนโยบายด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ประกอบไปด้วยนโยบายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสุขภาพประชาชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ และการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ของชาติ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2550 (ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับกฤษฎีกา), 2550) ก็ได้มีบทบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาทิเช่น ในมาตรา 79 ได้มีการกำหนดให้รัฐต้องให้การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน หรือในมาตรา 80 มีการกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ หรือในมาตรา 85(5) ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นต้น

นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ. 2555-2559) ก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในด้านของยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความเพียร มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคม และหนุนเสริมสถาบันทางสังคมให้แข็งแกร่งและเอื้อต่อการพัฒนาคน ดังนี้

1. การปรับโครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม โดยการส่งเสริมให้คนไทยมีบุตรที่มีคุณภาพและมีการกระจายตัวประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่
2. การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการสั่งสมทุนทางปัญญา เชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ และการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย
3. การส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม โดยมุ่งสร้างเสริมสุขภาวะควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพระบบบริการสาธารณสุข
4. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้คนทุกกลุ่มทุกวัย สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ใหม่
5. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม โดยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนนำค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยเป็นฐานในการพัฒนาคนและสังคม

เป็นที่น่าสังเกตว่า การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในระยะหลัง มักเป็นการวิจัยในลักษณะกรณีศึกษา เช่น เป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือเป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตเพียงด้านใดด้านหนึ่งของประชาชน ยังขาดการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวม จึงทำให้การนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง บางครั้งขาดความชัดเจนและมักไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทยเกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น และเป็นการต่อยอดงานวิจัยเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตของคนไทย ที่ สำนักรวิจัย สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ ได้เคยทำการสำรวจข้อมูลไว้แล้ว ในช่วงระหว่างปี 2550-2554 ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวมแต่ละด้านอีกครั้ง และเนื่องจากวิธีการดำเนินชีวิตของคนในเขตเมืองและเขตชนบทมีปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนทั้งสองเขตนี้จึงควรแยกออกจากกัน ซึ่งในการศึกษาค้างนี้ จะเป็นการศึกษาเฉพาะในส่วนของคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมือง เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในเขตเมืองของจังหวัดที่สุ่มเป็นตัวอย่าง จำนวน 15 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นครปฐม ราชบุรี พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี นครราชสีมา หนองคาย อุบลราชธานี พิษณุโลก อุตรดิตถ์ เชียงใหม่ ชุมพร นครศรีธรรมราช และสตูล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการสำรวจข้อมูลโดย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทย ในปีงบประมาณ 2554

การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทยครั้งนี้ ได้แบ่งมิติของการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการทำงาน ด้านครอบครัว และด้านความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจด้วยตัวอย่าง ประกอบด้วย การศึกษาคุณภาพชีวิตของบุคคลโดยใช้ตัวชี้วัดเชิงจิตวิสัยหรืออัตวิสัย (Subjective Indicators) คือ ตัวชี้วัดที่ข้อมูลได้มาจากการบอกเล่าตามความรู้สึก อารมณ์ ความตั้งใจของแต่ละบุคคล ส่วนใหญ่มักเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Mile, Ian (1985) อ้างถึงใน อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ (2541)) โดยการศึกษานี้จะใช้มาตรวัดคุณภาพชีวิตที่พัฒนาขึ้นโดย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งได้นำมาใช้ในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทย ในช่วงระหว่างปี 2553-2554

ประชากรและตัวอย่างในการศึกษา

ขนาดตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 1,473 คน จากจำนวนประชากรในเขตเทศบาลของประเทศไทย จำนวน 21,626,189 คน เมื่อสิ้นปี 2553 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554)) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมของ Taro Yamane (1973) การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เริ่มต้นจากการเลือกสุ่มชุมชนอำเภอในเขตเทศบาล โดยใช้แผนที่คู่มือเขตเทศบาล ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติประกอบในการสุ่ม จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนในแต่ละชุมชนอำเภอ และให้พนักงานเก็บข้อมูลทำการสัมภาษณ์บุคคลในแต่ละครัวเรือน จำนวนครัวเรือนละ 1 คน โดยกำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างของแต่ละจังหวัดให้สอดคล้องกับสัดส่วนจำนวนประชากรในเขตเทศบาลของแต่ละจังหวัดที่มีอยู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อความแตกต่างของคุณภาพชีวิตแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติ t-test Analysis of Variance (ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง หมายถึง ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลของแต่ละจังหวัด ทั้งเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล

คุณภาพชีวิต ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ซึ่งคุณภาพชีวิตแต่ละด้านจะครอบคลุมความหมาย ดังต่อไปนี้

- **คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม** หมายถึง ความรู้สึกทางกายและจิตใจเกี่ยวกับการได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณใกล้บ้าน
- **คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน** หมายถึง ความพึงพอใจที่บุคคลมีต่องาน/อาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และมีความสุขจากการทำงานนั้น ความพึงพอใจต่องานครอบคลุมมิติต่าง ๆ เช่น ความมั่นคงของงาน รายได้จากการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับงาน ความต้องการที่จะทำงานนั้นต่อไปเรื่อย ๆ เป็นต้น
- **คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว** หมายถึง การรับรู้ภาวะความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลในครอบครัว ในลักษณะของการที่บุคคลในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เช่น มีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วยหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ การช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว การอยู่พร้อมหน้ากันทั้งครอบครัวในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

มาตรวัดคุณภาพชีวิต

มาตรวัดคุณภาพชีวิตของคนไทย ซึ่งทาง สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ระหว่างปี 2553-2554 ประกอบด้วยมาตรวัด 5 มิติ ดังนี้

- 1) คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ข้อคำถาม 10 ข้อ คือ
 1. เสียงจากยานพาหนะ
 2. เสียงรบกวนจากวิทยุ/ทีวี/การทะเลาะเบาะแว้งของชาวบ้าน
 3. แหล่งน้ำใกล้บ้านเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น
 4. สถานประกอบการใกล้บ้านปล่อยของเสีย/ส่งกลิ่นเหม็น/ทำเสียงดัง
 5. บริเวณใกล้บ้านมีขยะมูลฝอยรกรุงรัง ส่งกลิ่นเหม็น

6. ถนนหนทางที่จะเข้าบ้าน ขำรูด เดินทางลำบาก
7. อากาศบริเวณบ้านมีฝุ่นละอองหรือควันดำ ทั้งจากรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ และอื่น ๆ
8. การถูกรบกวนจากสถานเริงรมย์ที่อยู่ใกล้บ้าน
9. อื่น ๆ ระบุ
10. โดยรวมท่านมีความพึงพอใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในจังหวัดนี้มากน้อยเพียงใด

2) คุณภาพชีวิตด้านการงาน ประกอบด้วย ข้อคำถาม 9 ข้อ คือ

1. ท่านยังอยากทำงาน/อาชีพนี้ต่อไปเรื่อย ๆ
2. ท่านคิดว่างาน/อาชีพนี้มีรายได้ที่แน่นอน
3. ท่านคิดว่างาน/อาชีพนี้เป็นงาน/อาชีพที่มีความมั่นคง
4. ท่านพึงพอใจกับรายได้ที่ได้รับจากงาน/อาชีพนี้
5. ท่านเคยประสบอุบัติเหตุ หรือต้องเจ็บป่วยจากการทำงาน/อาชีพนี้อยู่บ่อย ๆ
6. ท่านอยากให้บุตรหลาน หรือสมาชิกอื่นในครอบครัวสืบทอดงาน/อาชีพนี้ต่อไป
7. ท่านเรียนรู้เทคนิควิธีการใหม่ ๆ ในการทำงาน/ประกอบอาชีพนี้อยู่เสมอ เช่น เข้ารับการอบรมหรือได้ไปศึกษาดูงานที่อื่น
8. ความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับเพื่อนร่วมงาน/อาชีพ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของท่านเป็นไปด้วยดี
9. โดยรวมท่านพึงพอใจกับชีวิตการทำงานมากน้อยเพียงใด

3) คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว ประกอบด้วย ข้อคำถาม 5 ข้อ คือ

1. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัวได้มีการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกันโดยใช้เหตุผล
2. เมื่อสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วย มีสมาชิกคนอื่นในครอบครัวคอยดูแลเอาใจใส่ เช่น พาไปหาหมอ ซื้อยามาให้รับประทาน จัดเตรียมอาหารมาให้
3. สมาชิกในครอบครัวมักจะอยู่พร้อมหน้ากันเสมอในโอกาสสำคัญ ๆ หรือในเทศกาลต่าง ๆ
4. สมาชิกในครอบครัวของท่านช่วยกันประหยัดค่าใช้จ่ายภายในบ้าน หรือช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายภายในบ้าน
5. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีอิสระในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ของตน เช่น การเลือกอาชีพ การเลือกเรียน การเลือกคู่ครอง ด้วยตนเอง
6. โดยรวมท่านพึงพอใจกับชีวิตครอบครัวของท่านมากน้อยเพียงใด

4) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพและความเครียด ประกอบด้วย ข้อคำถาม 7 ข้อ คือ

1. มีปัญหาเกี่ยวกับการนอนไม่หลับ

2. รู้สึกเจ็บที่นั่น ปวดที่นี่ โดยไม่ทราบสาเหตุ
 3. อยู่เฉย ๆ แล้วรู้สึกใจสั่น หรือหัวใจผิดปกติธรรมดา
 4. มักเบื่ออาหาร หรือทานข้าวไม่ลง เมื่อมีปัญหาที่ท่านแก้ไม่ตก
 5. มีอาการผิดปกติเกี่ยวกับท้อง เช่น ปวดท้อง ท้องเสีย โดยไม่ทราบสาเหตุ หรือไม่ได้เกิดจากอาหารเป็นพิษ
 6. มักมีเรื่องกลุ้มใจ
 7. รู้สึกหงุดหงิด และโกรธง่าย
- 5) คุณภาพชีวิตด้านชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ คือ
1. สินค้าประเภทอาหารมีราคาแพง
 2. สินค้าประเภทเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มมีราคาแพง
 3. สินค้าประเภทยารักษาโรคมีราคาแพง
 4. ท่านพอใจกับการให้บริการของสถานีนานาชาติ/สถานพยาบาลของรัฐ
 5. ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าประปา ค่าโทรศัพท์ มีราคาแพง
 6. ท่านพอใจกับการให้บริการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น การไฟฟ้า การประปา การโทรศัพท์
 7. ค่ารถโดยสารประจำทางหรือรถรับจ้างระหว่างบ้านของท่านไปยังตัวอำเภอ/ตัวจังหวัดมีราคาแพง
 8. เส้นทางคมนาคมระหว่างบ้านของท่านไปยังตัวอำเภอ/ตัวจังหวัดมีความสะดวก
 9. ละแวกบ้านของท่านมีคนติดยาเสพติด
 10. ละแวกบ้านของท่านมีความปลอดภัย ไม่มีโจรผู้ร้าย
 11. ทุกวันนี้บ้านเมืองมีความสงบสุข ไม่มีปัญหาความขัดแย้ง
 12. ท่านพอใจกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน/สถาบันการศึกษาของรัฐ
 13. กระบวนการยุติธรรมของไทยมีความถูกต้องเชื่อถือได้
 14. โดยรวมท่านพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต กล่าวได้ว่าการกำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่แตกต่างกันอยู่บ้าง ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะพื้นฐานทางด้านประชากร สภาพทางภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ฯลฯ ของแต่ละชุมชน ซึ่งปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลทำให้การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในแต่ละกลุ่มประชากร แต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชน ก็ได้มีการศึกษาและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต เพื่อใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในทุกเขตพื้นที่และทุกกลุ่มประชากร ซึ่งส่วนใหญ่ก็มีแนวทางที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการวัดระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนว่ามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเพียงใด บางหน่วยงานมุ่งเน้นการวัดในระดับบุคคล ในขณะที่บางหน่วยงานมุ่งเน้นการวัดในระดับครัวเรือนและชุมชน อาทิเช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2540) ได้กำหนดแนวคิดในการประเมินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเรียกแนวคิดนั้นว่า “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยกำหนดองค์ประกอบของการอยู่ดีมีสุขของคนไว้ 7 องค์ประกอบ คือ สุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ ชีวิตครอบครัว สภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการที่ดี แต่ในการจัดทำตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข สศช. จัดทำตัวชี้วัดเพียง 5 องค์ประกอบเท่านั้น โดยยกเว้นการจัดทำตัวชี้วัดด้านชีวิตครอบครัว และ การบริหารจัดการที่ดี ในขณะที่ กรมการพัฒนาชุมชน (2541) เน้นการวัดระดับชีวิตความเป็นอยู่ในระดับครัวเรือน โดยกำหนดดัชนีความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) คือ ข้อมูลในระดับครัวเรือนที่แสดงถึงสภาพความจำเป็นของคนในครัวเรือนในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ที่ทางกรมได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเอาไว้ว่า คนควรจะมีคุณภาพชีวิตในเรื่องนั้น ๆ อย่างไรในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้มีชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 6 หมวด 37 ตัวชี้วัด คือ หมวดที่ 1 สุขภาพดี มี 11 ตัวชี้วัด หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย มี 8 ตัวชี้วัด หมวดที่ 3 ผักใฝ่การศึกษา มี 6 ตัวชี้วัด หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า มี 3 ตัวชี้วัด หมวดที่ 5 ปลุกฝังค่านิยมไทย มี 5 ตัวชี้วัด หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา มี 4 ตัวชี้วัด ในขณะที่หน่วยงานทางวิชาการ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคลและระดับครัวเรือน โดยได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของคนไทย และให้ความหมายของคำว่า คุณภาพชีวิต ว่าหมายถึง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข สะดวกสบายของคนในจังหวัด ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นลักษณะเฉพาะของจังหวัดนั้น การบริการทั้งของภาครัฐและเอกชน การได้รับหรือการมีโอกาสที่จะเข้าถึงบริการต่าง ๆ รวมไปถึงศักยภาพอันเป็นลักษณะที่สำคัญของครัวเรือน ซึ่งทั้ง 2 ระดับนี้ประกอบด้วยตัวแปรที่ใช้ในการวัดคุณภาพชีวิตทั้งสิ้น 36 ตัวแปร สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547, pp. 9-10)

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทยนั้น จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษาของประชากรกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเป็นการศึกษาคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ผู้วิจัยนิยมใช้แนวคิดและทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา ในการกำหนดกรอบแนวคิดและตัวแปรของการศึกษา เช่น ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ ทฤษฎีความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ทฤษฎีความพึงพอใจในชีวิตของมนุษย์ ทฤษฎีแรงจูงใจ เป็นต้น ดังเช่น ในงานวิจัยของ มนต์ชัย วงษ์ชาติ (2550, p. 88, pp. 97-107) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยการ

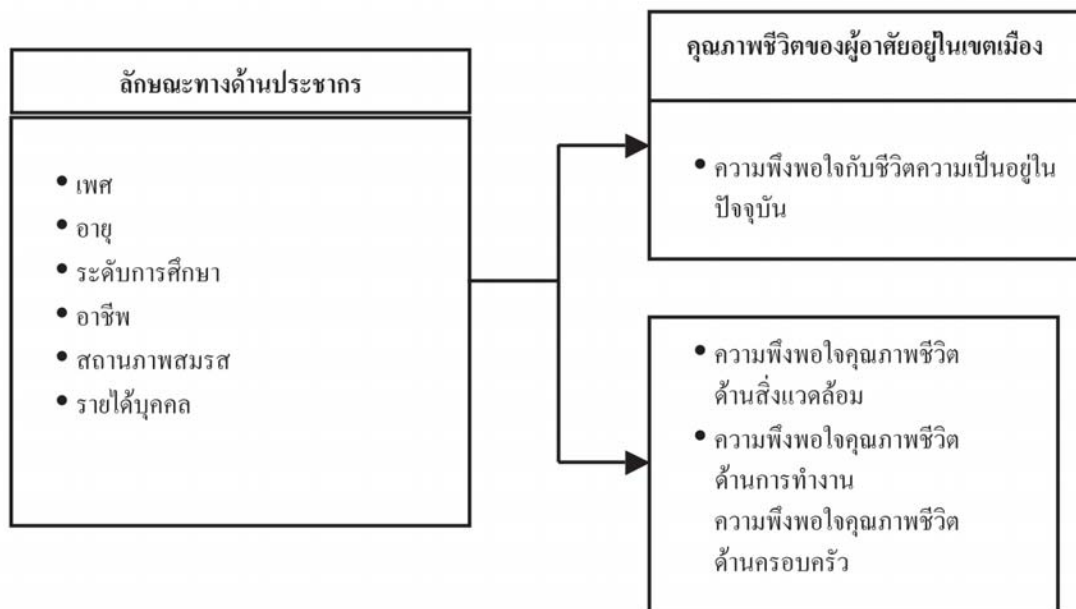
ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตจากหลาย ๆ วิทยุตั้งกล่าวข้างต้น และกำหนดองค์ประกอบของการศึกษาคคุณภาพชีวิตตามบริบทของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกลุ่มข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านชีวิตในชุมชน ด้านชีวิตการทำงาน ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางเศรษฐกิจ และด้านการใช้ชีวิตและสติปัญญา และพบว่า อายุราชการ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ รายได้ ความสามารถในการใช้ภาษาท้องถิ่น และความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีผลต่อคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่ตำรวจเหล่านั้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สำราญ เชื้อเมืองพาน (2550) ที่ใช้กรอบแนวคิดเดียวกันกับของมนต์ชัย ในการศึกษาคคุณภาพชีวิตของผู้ติดเชืเอ็ดส์และผู้ป่วยเอ็ดส์ ในอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย แต่เพิ่มปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ติดเชืเอ็ดส์และผู้ป่วยเอ็ดส์ การศึกษาของสำราญ ให้ผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกับของมนต์ชัย โดยพบว่า เพศ สถานภาพสมรส รายได้ ระยะเวลาการรับรู้ติดเชืเอ็ดส์ และลักษณะการเจ็บป่วย มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ติดเชืเอ็ดส์และผู้ป่วยเอ็ดส์ นอกจากนี้ ก็มีงานวิจัยของ ทวีวุฒิ หวันสมาน (2548, pp. 50-59) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตของนายสถานีรถไฟในจังหวัดชุมพร โดยใช้กรอบแนวคิดเดียวกันกับ มนต์ชัย และ สำราญ แต่กำหนดองค์ประกอบของการศึกษาคคุณภาพชีวิตไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านชีวิตครอบครัว ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการงานและความมั่นคงในอาชีพ และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และพบว่า อายุ ระดับการศึกษา หน้าที่รับผิดชอบ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนายสถานีรถไฟในจังหวัดชุมพร

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ที่เป็นงานวิจัยในลักษณะกรณีศึกษาของคนในชุมชนพบว่า มีการใช้แนวคิดทางด้านจิตวิทยาน้อยลง และหันมาใช้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษามากขึ้น เช่น งานวิจัยของ วรกร เทววัลย์ (2548, pp. 58-72) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มแม่น้ำจัน โดยศึกษากรณีประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำแม่น้ำจัน ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการพัฒนาชุมชนเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และพบว่า เพศ อาชีพ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม สภาพที่อยู่อาศัย การมีหนี้สิน การมีเงินออม ทรัพย์สิน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น เช่นเดียวกับ วชิราภรณ์ อินทรโยธา (2547, pp. 57-66) ซึ่งทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่เขตเมือง คือ ประชาชนในชุมชนวัดพิชัย เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร และใช้แนวคิดคล้ายคลึงกันในการศึกษา และพบว่า ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน และงานวิจัยของ กาญจนา ทองเกษม (2546, pp. 45-62) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดอ่างทอง และพบว่า อายุ สถานภาพสมรส รายได้ อาชีพหลัก จำนวนเงินที่กู้ มีผลต่อคุณภาพชีวิต

จะเห็นได้ว่า การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนไทย ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาแล้ว นั้น ส่วนใหญ่จะใช้แนวคิดและทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษา ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน หรืองานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนในเขตชนบทก็จะมี การเพิ่มแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้ามา ในการศึกษาด้วย นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า ตัวแปรอิสระที่ใช้เพื่อศึกษาการมีผลต่อคุณภาพชีวิตของคน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแปรทางด้านลักษณะของประชากร เช่น เพศ อายุ ระดับ การศึกษา สถานภาพสมรส เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัจจัยลักษณะทางด้านประชากรที่มีผลต่อ ความพึงพอใจคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ โดยกำหนดกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้

สมมติฐานของการศึกษา

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการศึกษา ดังนี้

สมมติฐานที่ 1: เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล มีผล ต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

สมมติฐานที่ 2: เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล มีผล ต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านการทำงานของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

สมมติฐานที่ 3: เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

สมมติฐานที่ 4: เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

ตัวแปรในการศึกษา

1. ความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นตัวแปรที่วัดคุณภาพชีวิตโดยรวมของคนในเขตเมือง เป็นตัวแปรที่มีมาตรวัดในระดับช่วง (Interval Scale) คือ การให้ผู้ตอบให้คะแนนความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ของจังหวัดนั้นตั้งแต่ 0-10 คะแนน คะแนนสูง หมายถึง การมีความพึงพอใจมาก คะแนนต่ำ หมายถึง การมีความพึงพอใจน้อย

2. ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการทำงาน และด้านครอบครัว เป็นตัวแปรที่มีมาตรวัดในระดับช่วง (Interval Scale) คือ การให้ผู้ตอบให้คะแนนความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตแต่ละด้านของจังหวัดนั้น ตั้งแต่ 0-10 คะแนน คะแนนสูง หมายถึง การมีความพึงพอใจมาก คะแนนต่ำ หมายถึง การมีความพึงพอใจน้อย

3. ลักษณะทางด้านประชากร ตัวแปรในกลุ่มนี้มีอยู่ทั้งสิ้น 6 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล ตัวแปรในกลุ่มนี้ได้แก่

- 1) เพศ เป็นตัวแปรที่มีการวัดในระดับกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งออกเป็นชายและหญิง
- 2) อายุ เป็นตัวแปรที่มีการวัดในระดับอัตราส่วน (Ratio Scale) โดยวัดอายุเป็นจำนวนปี แต่ในการนำมาวิเคราะห์ได้มีการจัดแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้ อายุ 18-19 ปี 20-29 ปี 30-39 ปี 40-49 ปี 50-59 ปี 60-69 ปี และอายุตั้งแต่ 70 ปี ขึ้นไป
- 3) ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรที่มีการวัดในระดับอันดับ (Ordinal Scale) แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ปวช. อนุปริญญา หรือ ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- 4) อาชีพ เป็นตัวแปรที่มีการวัดในระดับกลุ่ม แบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ที่ไม่ได้ทำงาน ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างเอกชน ประกอบธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็ก ค้าขาย และ รับจ้าง/กรรมกร แม่บ้าน และอื่น ๆ
- 5) สถานภาพสมรส เป็นตัวแปรที่มีการวัดในระดับกลุ่ม (Nominal Scale) แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ โสด สมรสอยู่ด้วยกัน สมรสไม่ได้อยู่ด้วยกัน หย่าร้าง/แยกกันอยู่ฝ่าย และอยู่ด้วยกันโดยไม่ได้สมรส

- 6) รายได้บุคคลเฉลี่ยต่อเดือน เป็นตัวแปรที่มีการวัดในระดับช่วง (Interval Scale) แต่ในการนำมาวิเคราะห์ได้มีการจัดแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้ ไม่มีรายได้ รายได้ไม่เกิน 2,000 บาท รายได้ระหว่าง 2,001-5,000 บาท รายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท รายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท รายได้ระหว่าง 20,001-50,000 บาท และรายได้มากกว่า 50,000 บาท

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของคนไทย: กรณีศึกษาผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง” ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการศึกษาไว้ 4 สมมติฐาน เพื่อทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต โดยการใช้การทดสอบ t และ F ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งผลของการทดสอบสมมติฐานในแต่ละข้อปรากฏผล ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานที่ 1: เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อมของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
เพศ				t = 1.186	Sig. = 0.236
ชาย	542	7.72	1.46		
หญิง	880	7.62	1.58		
อายุ				F = 2.758	Sig. = 0.011
อายุ 18-19 ปี	23	7.39	1.75		
อายุ 20-29 ปี	140	7.51	1.64		
อายุ 30-39 ปี	244	7.49	1.49		
อายุ 40-49 ปี	360	7.58	1.53		
อายุ 50-59 ปี	359	7.72	1.39		
อายุ 60-69 ปี	225	7.84	1.61		
อายุ 70 ปีขึ้นไป	77	8.10	1.72		
รวม	1428	7.66	1.54		

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล (ต่อ)

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับการศึกษา			
F = 2.903 Sig. = 0.005			
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	486	7.86	1.51
ประถมศึกษาปีที่ 6	181	7.58	1.66
มัธยมศึกษาปีที่ 3	159	7.75	1.58
มัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.	246	7.54	1.41
อนุปริญญา/ปวส.	108	7.50	1.37
ปริญญาตรี	190	7.51	1.68
สูงกว่าปริญญาตรี	19	7.37	1.50
อื่น ๆ	37	7.08	1.32
รวม	1426	7.66	1.54
อาชีพ			
F = 1.948 Sig. = 0.059			
ไม่ได้ทำงาน	351	7.80	1.60
เกษตรกร	47	7.83	1.27
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	70	8.06	1.14
ลูกจ้างเอกชน	85	7.67	1.69
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	233	7.49	1.55
ค้าขาย	454	7.54	1.54
รับจ้าง/กรรมกร	170	7.69	1.48
อื่น ๆ	18	7.67	1.14
รวม	1428	7.66	1.54
สถานภาพสมรส			
F = 2.001 Sig. = 0.076			
โสด	230	7.48	1.64
สมรส อยู่ด้วยกัน	924	7.65	1.52
สมรส ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	56	7.68	1.25
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	49	8.08	1.43
ม่าย	137	7.89	1.48
อยู่ด้วยกันโดย ไม่ได้สมรส	29	7.69	1.77
รวม	1425	7.66	1.53

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล (ต่อ)

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รายได้			F = 4.313 Sig. = 0.000
ไม่มีรายได้	295	7.84	1.56
ไม่เกิน 2,000 บาท	77	7.44	1.59
2,001-5,000 บาท	116	7.86	1.17
5,001-10,000 บาท	322	7.62	1.55
10,001-20,000 บาท	305	7.71	1.44
20,001-50,000 บาท	247	7.60	1.62
มากกว่า 50,000 บาท	66	6.88	1.71
รวม	1428	7.66	1.54

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรที่มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อายุ ($F = 2.758$, Sig. = 0.001) ระดับการศึกษา ($F = 2.903$, Sig. = 0.005) และรายได้บุคคล ($F = 4.313$, Sig. = 0.000) โดยพบว่า ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจคุณภาพชีวิตด้านนี้สูงกว่าผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำที่สุด คือ ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ ผู้ที่มีรายได้ค่อนข้างน้อย คือ มีรายได้ระหว่าง 2,001-5,000 บาท ต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจคุณภาพชีวิตด้านนี้สูงกว่าตัวอย่างในกลุ่มอื่น ๆ

การทดสอบสมมติฐานที่ 2: เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านการทำงานของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านการทำงานของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
เพศ				t = 3.309	Sig. = 0.001
ชาย	460	7.88	1.75		
หญิง	680	7.48	2.22		
อายุ				F = 2.473	Sig. = 0.022
อายุ 18-19 ปี	11	5.91	3.24		
อายุ 20-29 ปี	108	7.52	2.25		
อายุ 30-39 ปี	233	7.65	1.90		
อายุ 40-49 ปี	325	7.77	1.91		
อายุ 50-59 ปี	305	7.71	2.04		
อายุ 60-69 ปี	140	7.54	2.09		
อายุ 70 ปีขึ้นไป	23	6.74	3.06		
รวม	1145	7.64	2.05		
ระดับการศึกษา				F = 1.093	Sig. = 0.365
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	340	7.51	2.11		
ประถมศึกษาปีที่ 6	154	7.66	2.08		
มัธยมศึกษาปีที่ 3	138	7.71	1.83		
มัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.	207	7.66	2.06		
อนุปริญญา/ปวส.	89	7.74	2.15		
ปริญญาตรี	165	7.65	2.16		
สูงกว่าปริญญาตรี	19	8.74	1.15		
อื่น ๆ	31	7.39	1.54		
รวม	1143	7.64	2.05		
อาชีพ				F = 7.875	Sig. = 0.000
เกษตรกร	48	7.81	1.27		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	73	8.78	1.06		
ลูกจ้างเอกชน	88	7.86	1.40		

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านการทำงานของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล (ต่อ)

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	242	8.16	1.52
ค้าขาย	465	7.77	1.54
รับจ้าง/กรรมกร	172	7.51	1.64
อื่น ๆ	17	7.82	1.51
รวม	1105	7.64	2.05
สถานภาพสมรส F = 0.554 Sig. = 0.736			
โสด	185	7.47	2.16
สมรส อยู่ด้วยกัน	766	7.68	1.99
สมรส ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	40	7.85	2.19
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	40	7.70	2.17
ม่าย	83	7.60	2.26
อยู่ด้วยกันโดย ไม่ได้สมรส	28	7.32	2.02
รวม	1142	7.64	2.05
รายได้ F = 9.342 Sig. = 0.000			
ไม่เกิน 2,000 บาท	33	7.82	1.51
2,001-5,000 บาท	112	7.30	1.70
5,001-10,000 บาท	338	7.64	1.64
10,001-20,000 บาท	309	8.02	1.34
20,001-50,000 บาท	248	8.25	1.40
มากกว่า 50,000 บาท	68	8.26	1.49
รวม	1108	7.89	1.53

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรที่มีผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ได้แก่ เพศ ($t = 3.309$, Sig. = 0.001) อายุ ($F = 2.473$, Sig. = 0.022) อาชีพ ($F = 7.875$, Sig. = 0.000) และรายได้ ($F = 9.342$, Sig. = 0.000) โดยผลการศึกษา พบว่า ผู้ชายมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านการทำงานสูงกว่าผู้หญิง และพบว่า ผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงาน คือ อายุระหว่าง 40-49 ปี ผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ หรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และผู้ที่มีรายได้สูงมาก คือ มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท ต่อเดือน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านนี้สูงกว่าตัวอย่างในกลุ่มอื่น

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 : เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล
มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต
ด้านครอบครัวของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

ตารางที่ 3: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว
ของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้
บุคคล

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน		
เพศ				t = 1.295	Sig. = 0.195
ชาย	538	8.27	1.46		
หญิง	878	8.17	1.46		
อายุ				F = 0.481	Sig. = 0.823
อายุ 18-19 ปี	24	8.54	1.06		
อายุ 20-29 ปี	142	8.26	1.57		
อายุ 30-39 ปี	239	8.25	1.37		
อายุ 40-49 ปี	359	8.20	1.50		
อายุ 50-59 ปี	359	8.15	1.44		
อายุ 60-69 ปี	222	8.23	1.45		
อายุ 70 ปีขึ้นไป	76	8.08	1.61		
รวม	1421	8.21	1.46		
ระดับการศึกษา				F = 2.716	Sig. = 0.008
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	485	8.08	1.47		
ประถมศึกษาปีที่ 6	178	8.12	1.58		
มัธยมศึกษาปีที่ 3	167	8.23	1.52		
มัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.	244	8.31	1.26		
อนุปริญญา/ปวส.	105	8.14	1.65		
ปริญญาตรี	187	8.49	1.22		
สูงกว่าปริญญาตรี	19	8.84	1.17		
อื่น ๆ	34	7.79	2.11		
รวม	1419	8.21	1.46		

ตารางที่ 3: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านครอบครัวของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล (ต่อ)

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
อาชีพ				F = 1.459 Sig. = 0.178
ไม่ได้ทำงาน	352	8.27	1.62	
เกษตรกร	46	8.17	1.47	
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	70	8.54	1.02	
ลูกจ้างเอกชน	81	8.21	1.70	
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	237	8.31	1.43	
ค้าขาย	449	8.09	1.35	
รับจ้าง/กรรมกร	167	8.07	1.44	
อื่น ๆ	19	8.47	1.68	
รวม	1421	8.21	1.46	
สถานภาพสมรส				F = 1.661 Sig. = 0.141
โสด	230	8.07	1.58	
สมรส อยู่ด้วยกัน	919	8.28	1.44	
สมรส ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	58	8.00	1.50	
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	49	7.92	1.40	
ม่าย	135	8.16	1.32	
อยู่ด้วยกันโดย ไม่ได้สมรส	28	8.00	1.72	
รวม	1419	8.21	1.46	
รายได้				F = 3.218 Sig. = 0.004
ไม่มีรายได้	297	8.21	1.64	
ไม่เกิน 2,000 บาท	73	8.41	1.25	
2,001-5,000 บาท	112	7.88	1.52	
5,001-10,000 บาท	328	8.05	1.54	
10,001-20,000 บาท	300	8.20	1.39	
20,001-50,000 บาท	244	8.44	1.22	
มากกว่า 50,000 บาท	67	8.48	1.33	
รวม	1421	8.21	1.46	

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรที่มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว ได้แก่ ระดับการศึกษา ($F = 2.716$, $Sig. = 0.008$) และรายได้ ($F = 3.218$, $Sig. = 0.004$) โดยผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี และผู้ที่มีรายได้สูงมาก คือ มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท ต่อเดือน มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านนี้สูงกว่าตัวอย่างกลุ่มอื่น

การทดสอบสมมติฐานที่ 4 : เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้บุคคล
มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต
ด้านชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันของผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง

ตารางที่ 4: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน
ของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้
บุคคล

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
เพศ				$t = 0.486$	$Sig. = 0.656$
ชาย	532	7.57	1.49		
หญิง	864	7.53	1.58		
อายุ				$F = 5.022$	$Sig. = 0.000$
อายุ 18-19 ปี	23	8.22	0.25		
อายุ 20-29 ปี	141	7.83	1.37		
อายุ 30-39 ปี	240	7.46	1.54		
อายุ 40-49 ปี	352	7.40	1.57		
อายุ 50-59 ปี	351	7.36	1.66		
อายุ 60-69 ปี	220	7.71	1.43		
อายุ 70 ปีขึ้นไป	73	8.08	1.41		
รวม	1400	7.54	1.55		
ระดับการศึกษา				$F = 1.350$	$Sig. = 0.223$
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	475	7.52	1.55		
ประถมศึกษาปีที่ 6	177	7.36	1.64		
มัธยมศึกษาปีที่ 3	165	7.61	1.50		
มัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช.	237	7.66	1.56		
อนุปริญญา/ปวส.	103	7.53	1.53		

ตารางที่ 4: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล (ต่อ)

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ปริญญาตรี	188	7.65	1.43
สูงกว่าปริญญาตรี	17	7.65	1.46
อื่น ๆ	35	7.03	1.80
รวม	1,398	7.54	1.55
อาชีพ F = 1.857 Sig. = 0.073			
ไม่ได้ทำงาน	338	7.70	1.61
เกษตรกรรวม	46	7.59	1.20
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	67	7.79	1.25
ลูกจ้างเอกชน	84	7.77	1.39
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	232	7.41	1.78
ค้าขาย	444	7.48	1.50
รับจ้าง/กรรมกร	170	7.34	1.53
อื่น ๆ	19	7.37	1.30
รวม	1400	7.54	1.55
สถานภาพสมรส F = 1.661 Sig. = 0.141			
โสด	230	7.69	1.53
สมรส อยู่ด้วยกัน	905	7.49	1.53
สมรส ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	55	7.36	1.43
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	48	7.79	1.80
ม่าย	130	7.69	1.55
อยู่ด้วยกันโดย ไม่ได้สมรส	30	7.13	1.76
รวม	1398	7.54	1.35
รายได้ F = 1.881 Sig. = 0.081			
ไม่มีรายได้	285	7.65	1.68
ไม่เกิน 2,000 บาท	73	7.64	1.74
2,001-5,000 บาท	114	7.55	1.40
5,001-10,000 บาท	326	7.32	1.65
10,001-20,000 บาท	298	7.51	1.47

ตารางที่ 4: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล (ต่อ)

ลักษณะทางด้านประชากร	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
20,001-50,000 บาท	243	7.70	1.36
มากกว่า 50,000 บาท	61	7.62	1.32
รวม	1400	7.54	1.55

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรที่มีผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ อายุ ($F = 5.022$, Sig. = 0.000) โดยพบว่า ผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น คือ อายุระหว่าง 18-19 ปี มีความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันสูงกว่าผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยอื่น

บทสรุปและการอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของคนไทย: กรณีศึกษาผู้อาศัยอยู่ในเขตเมือง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง โดยกำหนดให้การศึกษาครอบคลุมมิติคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการทำงาน ด้านครอบครัว และด้านความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน การศึกษาทำโดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรกับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ โดยใช้สถิติทดสอบ t และ F ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งในการศึกษาคครั้งนี้ตัวแปรลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้บุคคล ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้ และตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ อายุ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์ชัย วงษ์ชาติ ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพบว่า รายได้เป็นตัวแปรลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรตัวหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีวุฒิ หวันสมาน (2548) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนายสถานีรถไฟในจังหวัดชุมพร และพบว่า ตัวแปรลักษณะภูมิหลังทางด้านประชากรสองตัวที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต คือ อายุ และรายได้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วชิราภรณ์ อินทรโยธา ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนวัดพิชัย เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ซึ่งเป็นชุมชนในเขตเมือง และพบว่า ระดับการศึกษา และ รายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษา กลับไม่พบว่า สถานภาพสมรส มีผลต่อคุณภาพชีวิตไม่ว่าด้านใด ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้น ได้แก่ งานวิจัยของ มนต์ชัย วงษ์ชาติรี งานวิจัยของ สำราญ เชื้อเมืองพาน และงานวิจัยของ กาญจนา ทองเกษม ในขณะที่ รายได้ ซึ่งในงานวิจัยทุกเรื่อง พบว่า เป็นตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต การศึกษาค้างนี้ก็ให้ผลที่สอดคล้องเช่นเดียวกัน โดยพบว่า รายได้มีผลต่อคุณภาพชีวิตเกือบทุกด้านที่ศึกษา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการทำงาน และด้านครอบครัว แสดงว่าสถานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคน

ข้อเสนอแนะ

1) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ควรเพิ่มการรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายผู้ที่มีการศึกษาต่ำ และผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากผลการศึกษาแม้จะพบว่า คนกลุ่มนี้มีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ แต่อาจพิจารณาได้ว่า เป็นเพราะคนกลุ่มนี้ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และไม่ทราบว่าการตนเองกำลังได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมอะไรอยู่บ้าง วิธีการรณรงค์อาจใช้ช่องทางสื่อต่าง ๆ เป็นหลัก เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เนื่องจากเป็นช่องทางที่คนกลุ่มนี้มีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ง่ายที่สุด

2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ควรเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวของผู้มีการศึกษาต่ำที่อาศัยอยู่ตามชุมชนในเขตเมือง โดยอาจใช้วิธีส่งเสริมการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการเฝ้าระวังในชุมชน ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือตนเอง

3) กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ควรมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้ใช้แรงงานให้ดีขึ้น โดยการปรับปรุงเรื่องของ ระบบสวัสดิการสังคมต่าง ๆ เช่น สิทธิประโยชน์ในระบบประกันสังคม และควรสนับสนุนการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาตนเองให้กับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เช่น ส่งเสริมเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2541). *รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2541*. กรุงเทพฯ: เพิ่มเสริมกิจ.
- กาญจนา ทองเกษม. (2546). *คุณภาพชีวิตของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอ่างทอง*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทวีวุฒิ หวันสมาน. (2548). *คุณภาพชีวิตของนายสถานีรถไฟ: ศึกษากรณีในสังกัด กองจัดการเดินรถเขต 4 ชุมพร การรถไฟแห่งประเทศไทย*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มนต์ชัย วงษ์ชาติ. (2550). *คุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับกฤษฎีกา). (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก (24 สิงหาคม 2550)*.
- วชิราภรณ์ อินทโยธา. (2547). *คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนวัดพิชัย*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรการ เทพวัลย์. (2548). *คุณภาพชีวิตของประชาชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่ต้นน้ำลุ่มน้ำแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองประเมินผลการพัฒนา. (2540). *กรอบแนวคิด “ความอยู่ดีมีสุข” จดหมายข่าวเครื่องชี้วัดความอยู่ดีมีสุขและการวิเคราะห์เชิงนโยบาย 1 ฉบับที่ 1 (ตุลาคม): 1-2*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2547). *คุณภาพชีวิตของคนไทย*. ม.ป.ท.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). *รายงานสถิติรายปีประเทศไทย 2554*. ม.ป.ท.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2554). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2550). *คุณภาพชีวิตของคนไทย ประจำปี 2550*. กรุงเทพฯ: ทิพนตรการพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2551). *คุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2551*. กรุงเทพฯ: ทิพนตรการพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2552). *คุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2552*. กรุงเทพฯ: ทิพนตรการพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2553). *คุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2553*. กรุงเทพฯ: ทิพนตรการพิมพ์.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2554). *คุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2554*. กรุงเทพฯ: ทิพนตรการพิมพ์.
- สำราญ เชื้อเมืองพาน. (2550). *คุณภาพชีวิตของผู้ติดเชื้อเอดส์และผู้ป่วยเอดส์*. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ. (2541). *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Yamane, Taro. (1973). *An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.